

za okres VII – IX 1970

W sierpniu zmarła Zofia Ptach, znana hafciarka kaszubska z Żukowa. Jeszcze przed II wojną światową zajmowała się ona propagowaniem hafciarstwa w okolicy, organizując — wraz ze swą siostrą, Jadwigą — szkołę haftu dla młodych dziewcząt.

Dni folkloru, festiwale

II ogólnopolski festiwal kapel i śpiewaków ludowych w Kazimierzu nad Wisłą trwał w dniach od 2 do 5 lipca. Zespoły występujące podzielone były na 5 kategorii: kapel „autentycznych”, kapel stylizowanych, śpiewaków, instrumentalistów oraz miejskich orkiestr podwórkowych. Spośród kapel „autentycznych” pierwszą nagrodę zdobył zespół „Heródki” z Lipnicy Wielkiej, pow. Nowy Targ.

Równocześnie odbył się dwudniowy kiermasz wyrobów ludowych, a Muzeum Regionalne zorganizowało wystawę sztuki ludowej.

*

VII Tydzień Kultury Beskidzkiej odbywał się w dniach 19–26 lipca w Wiśle, pow. Cieszyn, i w dniach 2–9 sierpnia w Szczyrku, pow. Bielsko.

W Muzeum Beskidzkim w Wiśle otwarto wystawę „Współczesna sztuka ludowa Beskidu Śląskiego” — pokazano 131 nowych eksponatów z zakresu rzeźby, malarstwa, koronkarstwa, ceramiki, wycinanek, zdobnictwa stroju ludowego. W Wiśle wystąpiły zespoły regionalne, także z zagranicy. Cepelia zorganizowała wystawę prac twórców ludowych. Imprezę zakończyły uroczystości dożynkowe.

W Szczyrku również otwarto wystawę dzieł twórców ludowych z dziedzin: malarstwa, rzeźby, haftu oraz ceramiki regionów bielskiego i żywieckiego. Wystąpiły regionalne zespoły z kraju i zagranicy, częściowo te same, co w Wiśle.

*

W dniach 21–23 sierpnia trwał III Festiwal Folkloru Ziemi Górskich w Żywcu. Uczestniczyło w nim 26 zespołów. Równocześnie w muzeum czynna była wystawa rzeźby ludowej i zdobnictwa bibułkowego z pow. żywieckiego.

*

IV Dni Folkloru Pogórza Dynowskiego rozpoczęły się 30 sierpnia. Rozstrzygnięto konkurs na malowanki ludowe, pajaki i kwiaty wsi rzeszowskiej. Przyznano nagrody Min. Kultury i Sztuki oraz otwarto pokonkursową wystawę. Zorganizowano kiermasz wyrobów sztuki ludowej. „Dni” zakończyły się 6 września uroczystościami dożynkowymi.

*

Główną imprezą „Tatrzańskiej Jesieni” (6–13 IX) był II Międzyna-

rodowy Festiwal Folkloru Ziemi Górskich, który odbył się w dniach 7–10 września w Zakopanem. Udział w imprezie wzięło 8 zespołów zagranicznych oraz 11 krajowych, wylonionych uprzednio na przeglądzie w Żywcu. W kategorii zespołów „autentycznych” I miejsce zdobył zespół „Lachy” z Nowego Sącza, a w kategorii zespołów stylizowanych — zespół rumuński z Satu Mare.

Odbyła się wystawa rzeźby góralskiej. W sali BWA otwarto wystawę „Region współczesny”, gdzie pokazano wyroby powstałe z inspiracji podhalańską sztuką ludową. Odbył się kiermasz wyrobów ludowych oraz pokaz strojów regionalnych.

*

IV Tydzień Sztuki Ludowej w Łodzi trwał w dniach 12–19 września. Cepelia zorganizowała wystawę tkaniny, rzeźby, kowalstwa, zdobnictwa bibułkowego i wyrobów ze słomy. Przez tydzień czynny był kiermasz wyrobów ludowych twórców.

*

Dni Folkloru Pomorza Gdańskiego rozpoczęły się 20 września. W miejscowości Subkowy, pow. Tczew, odbyły się wojewódzkie dożynki i III Regionalny Festiwal Zespołów Pieśni i Tańca Ziemi Gdańskiej. W PDK w Nowym Dworze otwarto wystawę sztuki ludowej. Dni Folkloru trwały do 18 października.

*

W ramach Bydgoskich Dni Sztuki odbył się 20 września Dzień Folkloru Ziemi Bydgoskiej. Występowały regionalne kapela i zespoły pieśni i tańca. Odbył się kiermasz sztuki ludowej. Podczas „Dni Sztuki” w salonie BWA otwarto też wystawę obrazów Teofila Ocieпки.

*

W dniach 21–27 września trwał w Zielonej Górze IV Międzynarodowy Festiwal Pieśni i Tańca. Uczestniczyło w nim 9 zespołów z zagranicy i 3 polskie. Równocześnie otwarto wystawę sztuki ludowej oraz plastyki amatorskiej. Odbył się kiermasz wyrobów Cepelii.

*

Podczas Dni Folkloru i Sztuki Ludowej Dolnego Śląska otwarto 26 września w Lubaniu Śląskim wystawę rzeźby ludowej „Świątkarze”. Pięciu rzeźbiarzy prezentowało ponad 50 prac w drewnie.

Wystawy, konkursy

W lipcu otwarto w Zagrzebiu (Jugosławia) wielką wystawę malarstwa „naiwnych”. Wśród dzieł 116 twórców pokazano obrazy Nikifora i Teofila Ocieпки.

*

W wyniku konkursu pamiątkarskiego ogłoszonego w woj. koszalińskim jedną z dwóch pierwszych na-

gród zdobyła Maria Grochał z Koszalina za wycinanki. Autorka pochodzi z okolic Rawy Mazowieckiej. W konkursie brały też udział jej cztery wnuczki.

*

W lipcu zorganizowano I Wojewódzkie Targi Sztuki Ludowej w Zamościu.

*

Lipiec. Dom Sztuki w Rzeszowie: wystawa pn. „Współczesna rzeźba ludowa woj. rzeszowskiego”, zorganizowana przez Muzeum Okręgowe i BWA.

Dom Abrahama w Gdyni: wystawa pn. „Kaszubska sztuka ludowa”, zorganizowana przez gdyński WDK. Waszyngton: wystawa sztuki ludowej z okolic Łęczycy, Opoczna i Rawy Mazowieckiej, zorganizowana przez Łódzkie Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne.

Muzeum Regionalne w Żywcu: pokonkursowa wystawa rzeźby i ozdób bibułkowych.

PDK w Wągrowcu: wystawa sztuki ludowej Pałuk w ramach imprezy folklorystycznej „Lato na Pałukach”.

*

Dożynki woj. warszawskiego odbyły się 30 sierpnia w Ciechanowie. Rozstrzygnięto konkurs na wieńce dożynkowe z terenu województwa. Na konkurs nadesłano 39 wieńców z 18 powiatów. Przyznano nagrody Min. Kultury i Sztuki oraz Wydziału Kultury PWRN. Był to pierwszy tego typu konkurs na tym terenie.

Równocześnie w ciechanowskim PDK otwarto wystawę sztuki ludowej; eksponowana była rzeźba, ceramika i haft z terenu województwa.

*

PDK i Tow. Przyjaciół Sztuk Pięknych w Nowym Sączu ogłosiły konkurs na prace plastyków-amatorów i twórców ludowych z terenu powiatu. Temat konkursu: piękno Ziemi Sądeckiej.

*

Na terenie całego kraju instytucje opiekujące się sztuką ludową i ruchem amatorskim organizowały konkursy na pamiątki regionalne.

*

Sierpień. Brama Krakowska w Lublinie: wystawa 37 ikon ze zbiorów Muzeum Ziemi Przemyskiej.

Dom Chłopa w Warszawie: wystawa rumuńskiej sztuki użytkowej, wykorzystującej motyw ludowy.

Wolski Klub MPiK w Warszawie: wystawa obrazów naiwnego malarstwa Marii Korsak.

*

W dniach 12–15 września podczas imprezy „Dymarki 70” w Słupie Nowej odbył się kiermasz sztuki ludowej oraz konkurs na melodie i przyspiewki ludowe. Występowały zespoły regionalne z Kielecczyny i województw sąsiednich. Otwarto też wystawę strojów ludowych.

*

Stowarzyszenie Twórców Ludowych zorganizowało 25 i 26 września w Gutanowie, pow. Puławy, zjazd ludowych artystów-kowali. Na ogłoszony wcześniej konkurs 32 kowali nadesłało ponad 130 prac. Po dokonaniu eliminacji druga część konkursu polegała na uczestnictwie w pokazie kucia. Pierwszą nagrodę zdobył prezes Stowarzyszenia, kowal Bronisław Pietrak z Gutanowa.

Otwarto też wystawę ceramiki ludowej z pow. puławskiego.

Na V Wojewódzki Przegląd Plastyki Amatorskiej zorganizowany przez wrocławski WDK wpłynęło ponad 4300 prac 280 autorów. Otwarcie wystawy nastąpiło 30 września w Muzeum Etnograficznym we Wrocławiu.

We wrześniu podczas Dni Kultury Ziemi Koneckiej odbył się przegląd kapel i śpiewaków ludowych. PDK w Końskich zorganizował też kiermasz-wystawę wyrobów garn-carskich, tkackich, wikliniarskich.

We wrześniu odbyła się w Opolu ogólnopolska konferencja poświęco-na problemom ochrony kultury lu-dowej tego regionu. Konferencji to-warzyszyła wystawa pn. „Sztuka lu-dowa na Opolszczyźnie”.

Kurpiowska wycinankarka Cze-sława Konopkówna uczestniczyła w ekspozycji wycinanki polskiej w Tokio.

Wrzesień. Pałac Kultury w Po-znaniu: III Wojewódzki Przegląd Plastyki Amatorskiej.

Pałac Opatów w Gdańsku-Oliwie: wystawa współczesnej sztuki ludo-wej Polski północnej; eksponaty wybrano spośród darów Zrzeszenia „Art-Region” dla gdańskiego Mu-zeum Etnograficznego.

Klub MPiK w Kielcach: pokon-kursowa wystawa sztuki ludowej południowo-zachodnich powiatów Kielecczyzny.

Muzeum Regionalne w Łęcznej, pow. Lublin: wystawa pn. „Bednar-stwo ludowe”.

Gmach CRZZ w Warszawie: wystawa plastyków-amatorów pn. „Warszawski Wrzesień”. Pokazano m.in. obrazy Stanisława Dobiasza.

Dom Metalowca w Grudziądzu: wystawa malarstwa, grafiki i ry-sunku plastyka-amatora, Zenona Zaremby.

PDK w Chojnicach: wystawa prac artystów ludowych — głównie haf-ciarek — z terenu powiatu.

Muzeum Regionalne w Limano-wej i park w Mszanie Dolnej: wy-stawy sztuki ludowej z okazji Dni Ziemi Limanowskiej.

Muzeum w Sieradzu: wystawa malarstwa, rzeźby i wycinanek twórcy ludowego, Stanisława Korpy.

Zabrze: wystawa zdobnictwa lu-dowego na Górnym Śląsku.

ZDK Huty im. Lenina w Nowej Hucie: wystawa dzieł rzeźbiarza lu-dowego, Jana Staszaka.

Dom Chłopa w Warszawie: wy-stawa świątków Z. Oleksego z Zie-lonej Góry.

Ratusz w Nowym Targu: wystawa ceramiki Jana Reczkowskiego, ot-warta z okazji Dni Ziemi Nowotar-skiej.

Inne

23 września otwarto Muzeum Wsi Opolskiej w Bierkowicach k. Opo-la. Udostępniono do zwiedzania 19 obiektów spośród około 70, jakie mają się znaleźć w skansenie po ukończeniu budowy, przewidzianym na rok 1980. W parku etnograficz-nym pomieścić się ma oprócz sta-łych ekspozycji sztuki ludowej tak-że ośrodek gastronomiczno-hote-larski.

Zdjęcia niektórych obiektów nowo otwartego skansenu ilustrują recen-ję bibliografii piśmiennictwa o ru-chu skansenowskim, zamieszczoną w tym numerze.

S U M M A R I E S • P E 3 I O M E

SUMMARY OF ARTICLES

Roman Reinfuss — RESEARCH ON FOLK BUILDING IN KIELCE VOIVODSHIP

Kielce Voivodship is a transitional area where there is a mixture of forms of rural building that are chrono-logically differentiated. The dominant type of farm all over the voivodship is that made up of a number of buildings. They are usually arranged in the shape of a horse-shoe — residential quarters on the side facing the road and, opposite them, the barn. One of the sides of the horse-shoe is formed by the stables and cowsheds. There are also one-building farms and some where the buildings are arranged in a rectangle.

Before the Second World War, in loess areas, farms built by the clay technique occurred here and there. Today they are a rarity.

The usual building material is timber. In parts of the region where there are no forests, stone is used for building houses, or clay mixed with straw, and in some cases the walls are built of plaited twigs which are then covered with a clay mixture.

The quoin construction is mostly used in building wooden houses. There are also a few other buildings of earlier types of construction.

The oldest buildings have hip-roofs. In the last years of the 19th century, the jerkin head roof became widespread. The usual material used to cover roofs was straw. In the second half of the 19th century, shingle began to be used for covering roofs.

In the Kielce voivodship there are three basic types of interior layout: 1) cottage with gable corridor one living room and a closet behind the living room (fig. 12)